

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 30 ΜΑΙΟΥ 2016
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ Γ΄ ΤΑΞΗΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ 4

ΚΕΙΜΕΝΟ

Ως φανατισμό εννοούμε την τυφλή υπακοή σε μια ιδέα, την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο, ως το σημείο να ασκούμε βία για να υποχρεώσουμε άλλους να την ακολουθούν και να τιμωρούμε όποιον δεν είναι διατεθειμένος να την **ενστερνιστεί**. Στην έννοια του φανατισμού υπονοείται ότι η ιδέα στην οποία είναι **αφοσιωμένος** ο φανατικός είναι μια ιδέα εσφαλμένη και επικίνδυνη, που δεν αξίζει να την ενστερνίζεται κανείς με τόση επιμονή. Σε τούτο ο φανατισμός αντιτίθεται στον ενθουσιασμό: ενθουσιώδης είναι ο οπαδός μιας ιδέας ευγενικής, μεγαλόψυχης ή φιλόφιλανθρωπης. Συνέπειες μιας φανατικής στάσης και νοοτροπίας είναι η μισαλλοδοξία για τις ιδέες των άλλων και ένα πνεύμα μανιώδους **προσηλυτισμού** που δεν αποφεύγει τα βίαια ή και απάνθρωπα μέσα.

Ο φανατισμός συνδέεται γενικά με το δογματισμό, δηλαδή με την πίστη σε μια αλήθεια ή σε ένα σύστημα αληθειών, που από τη στιγμή που θα τις αποδεχθούμε δεν πρέπει πλέον να τίθενται υπό αμφισβήτηση και που αρνούνται τη συζήτηση με άλλες. Σε μια κοινωνία στην οποία μια ομάδα φανατικών παίρνει το προβάδισμα, γεννιέται ως αντίδραση και διαδίδεται το πνεύμα του κομφορμισμού.

Ο κομφορμισμός απαντάει στον πεισματικό ζήλο του φανατικού με τον δειλό ζήλο εκείνου που δεν θέλει να διατρέξει τον κίνδυνο να καταδιωχθεί για τις ιδέες του, με την υποτακτική και δουλική αποδοχή των αληθειών των άλλων, αν και στο βάθος δεν τις πιστεύει.

Ο εχθρός και των δύο είναι το κριτικό πνεύμα, η χρήση του λόγου που ενισχύεται από την εμπειρία. Το κριτικό πνεύμα εναντίον της έξαψης των φανατικών καλλιεργεί την αίσθηση του ορίου και την αρετή της ανεκτικότητας

και εναντίον της υποταγής των κομφορμιστών υποκινεί την **αμφιβολία** και μας διδάσκει να σκεφτόμαστε με το δικό μας μυαλό, δρώντας άλλοτε σαν φραγμός και άλλοτε σαν κέντρισμα.

Όπως στο φανατισμό αντιπαρατίθεται, για το καλό, η ανεκτικότητα, έτσι του αντιπαρατίθεται, για το κακό, ο κυνισμός (με τη συνήθη και όχι με τη **φιλοσοφική** έννοια του όρου). Ο φανατικός πιστεύει με ακραίο τρόπο σε μία μόνον ιδέα. Ο κυνικός δεν πιστεύει σε καμιά, αλλά είναι διατεθειμένος να επωφεληθεί από όλες ανάλογα με το όφελος που θα αποκομίσει.

Η ιστορική εμπειρία μάς έχει διδάξει ότι οι κοινωνίες οι πιο **αμόλυντες** από το φανατισμό είναι εκείνες στις οποίες η διανοητική και πολιτική **εκπαίδευση** τείνει όλο και περισσότερο να βασίζεται στην ελεύθερη συζήτηση των ιδεών μάλλον και όχι στη διδασκαλία ήδη καθορισμένων συστημάτων αλήθειας, και των οποίων το καθεστώς εμπνέεται από την αρχή της πολλαπλότητας των δρόμων πρόσβασης στην αλήθεια και επομένως από την άρνηση μιας κρατικής φιλοσοφίας ή **ιδεολογίας** που θα είναι άλλη από εκείνη της ειρηνικής συνύπαρξης όλων των φιλοσοφιών ή ιδεολογιών.

Το κείμενο του ιταλού φιλοσόφου Νορμπέρτο Μπόμπιο (1909-2004) είναι ένα απόσπασμα από το λήμμα «Φανατισμός», που έγραψε για το βιβλίο των Norberto Bobbio, Nicola Matteucci, Gianfranco Pasquino «Il Dizionario di Politica» (UTET, 2004), Από το Θανάση Γιαλκέτση

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις. (Μονάδες 25)

B₁. «Όπως στο φανατισμό αντιπαράκειται, για το καλό, η ανεκτικότητα, έτσι του αντιπαράκειται, για το κακό, ο κυνισμός». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων το νόημα της περιόδου. (Μονάδες 10)

B₂. Ποιον τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην 4^η παράγραφο; (Μονάδες 4)

B₃. α) Με ποιους τρόπους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου; (Μονάδες 6)

β) Να μετατρέψετε όπου είναι δυνατό τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική και αντίστροφα. «Το κριτικό πνεύμα εναντίον της έξαψης των φανατικών καλλιεργεί την αίσθηση του ορίου και την αρετή της ανεκτικότητας και εναντίον της υποταγής των κομφορμιστών υποκινεί την αμφιβολία και μας διδάσκει να σκεφτόμαστε με το δικό μας μυαλό, δρώντας άλλοτε σαν φραγμός και άλλοτε σαν κέντρισμα.» (Μονάδες 2)

B₄. Σε ποιο είδος κειμένου ανήκει το παραπάνω; Απαντήστε δίνοντας δύο χαρακτηριστικά στοιχεία του είδους από το κείμενο. (Μονάδες 4)

B₅. α) Γράψτε ένα συνώνυμο για κάθε μια από τις λέξεις: ενστερνιστεί, αφοσιωμένος, προσηλυτισμού, αμφιβολία.

β) Βρείτε τα συνθετικά των λέξεων: ιδεολογίας, φιλοσοφική. Στη συνέχεια γράψτε μια νέα σύνθετη λέξη με το δεύτερο συνθετικό κάθε μιας από τις λέξεις.

γ) αμόλυντες: να εντοπίσετε την αναφορική ή ποιητική λειτουργία της λέξης μέσα στο κείμενο και να σχηματίσετε, μία πρόταση ή περίοδο με την αντίθετη λειτουργία.

δ) Γράψτε δύο παράγωγα της λέξης εκπαίδευση. (Μονάδες 9)

Γ. Ως ομιλητής σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου με θέμα την έξαρση του φανατισμού, να αναπτύξεις τα αίτια που προκαλούν το φανατισμό στις μέρες μας καθώς και το χρέος του σχολείου για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

(Μονάδες 40)

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 13.00 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ

A. Ο συγγραφέας στο κείμενο επιχειρεί μια εννοιολογική προσέγγιση του φανατισμού. Εισαγωγικά τον ορίζει ως δογματική πίστη σε ακραίες εσφαλμένες ιδέες που επιβάλλεται με βία και τον διαφοροποιεί από τον ενθουσιασμό που υπερασπίζεται «ευγενείς ιδέες». Διατυπώνει την άποψη ότι συνδέεται με τη μισαλλοδοξία και το δογματισμό, προκαλεί δε τον κομπορμισμό που εκφράζει την υποταγή στις ιδέες της ομάδας. Ως αντίδοτο σ' αυτά προβάλλει κατ' αντιστοιχία τα προϊόντα του κριτικού πνεύματος, την ανεκτικότητα και την αμφιβολία. Αντιπαραβάλλει μάλιστα στο φανατισμό και τον κυνισμό που δηλώνει την απόρριψη όλων των ιδεών. Συμπεραίνει, τέλος, ότι πιο υγιείς από το φανατισμό κοινωνίες αποδεικνύονται ιστορικά όσες η παιδεία τους στηρίζεται στο διάλογο, τον πλουραλισμό και την απρόσκοπτη προσέγγιση της αλήθειας.

B₁. «Όπως στο φανατισμό αντιπαρατίθεται, για το καλό, η ανεκτικότητα, έτσι του αντιπαρατίθεται, για το κακό, ο κυνισμός». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100-120 λέξεων το νόημα της περιόδου.

Όπως στο φανατισμό αντιπαρατίθεται, για το καλό, η ανεκτικότητα, έτσι του αντιπαρατίθεται, για το κακό, ο κυνισμός. Πράγματι, η ανεκτικότητα εναντιώνεται στο φανατισμό καθώς δηλώνει το σεβασμό στη διαφορετικότητα. Η αποδοχή της άποψης του «άλλου», η διαλλακτικότητα και, συνεπώς, η απόρριψη του δογματισμού και της απολυτότητας, αποκλείουν αναντίλεκτα κάθε περιθώριο ανάπτυξης του

φανατισμού. Από την άλλη, στο φανατισμό αντιπαραβάλλεται και ο κυνισμός, χωρίς όμως να αναμένεται κάποια θετική κατάληξη απ' την αντιπαράθεση αυτή. Κι αυτό γιατί ο κυνισμός εκφράζει την απόρριψη κάθε ιδέας, ένα ιδεολογικό κενό, μια στείρα άρνηση έναντι οποιασδήποτε αξίας, ενώ παράλληλα χαρακτηρίζεται από τον οπορτουνισμό, καθώς ο κυνικός ανάλογα με τις συνθήκες – συμφέροντά του δεν διστάζει να υιοθετήσει οποιαδήποτε ιδέα. Καθίσταται λοιπόν πρόδηλο ότι λύση στο μείζον πρόβλημα του φανατισμού δεν αποτελεί ο κυνισμός αλλά η ανεκτικότητα.

B₂ Ποιον τρόπο και ποια μέσα πειθούς χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην 4^η παράγραφο;

Ο συγγραφέας στην 4^η παράγραφο κάνει επίκληση στη λογική του αναγνώστη προκειμένου να τον πείσει για την τελεσφόρα αντιμετώπιση της μισαλλοδοξίας και του κομπορμιισμού μέσω του κριτικού πνεύματος. Για να το επιτύχει αυτό χρησιμοποιεί ως μέσο πειθούς ένα επιχείρημα με συμπέρασμα την πρώτη περίοδο της παραγράφου και προκειμένες τις άλλες περιόδους.

Προκ. 1^η: Το κριτικό πνεύμα εναντίον της έξαψης των φανατικών διδάσκει την αίσθηση του ορίου και την αρετή της ανεκτικότητας

Προκ. 2^η: και εναντίον της υποταγής των κομπορμιστών υποκινεί την αμφιβολία και μας μαθαίνει να σκεφτόμαστε με το δικό μας μυαλό, δρώντας άλλοτε σαν φραγμός και άλλοτε σαν κέντρισμα.

Συμπέρασμα: Ο εχθρός και των δύο είναι το κριτικό πνεύμα, η χρήση του λόγου που ενισχύεται από την εμπειρία.

B₃. α) Με ποιους τρόπους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου;

Η παράγραφος έχει αναπτυχθεί με συνδυασμό μεθόδων. Στην αρχή ο συγγραφέας **ορίζει** την έννοια του φανατισμού: «Ως φανατισμό ...με τόση επιμονή». Τα στοιχεία του ορισμού είναι: Οριστέα έννοια ο φανατισμός, γένος «η τυφλή υπακοή σε μια ιδέα» και ειδοποιός διαφορά «την οποία υπηρετούμε ...να την ενστερνιστεί.». Ο ορισμός είναι εκτενής λόγω της έκτασής του και αναλυτικός, αφού μας δίνει τα βασικά χαρακτηριστικά της έννοιας. Κατόπιν η ανάπτυξη πραγματοποιείται με **σύγκριση - αντίθεση**. Ο συγγραφέας συγκρίνει αντιθετικά το φανατισμό με τον ενθουσιασμό: «Σε τούτο ο φανατισμός αντιτίθεται στον ενθουσιασμό: ενθουσιώδης είναι ο οπαδός μιας ιδέας ευγενικής, μεγαλόψυχης ή φιλόανθρωπης.». Τέλος, η παράγραφος αναπτύσσεται με **αίτιο – αποτέλεσμα** καθώς παρατίθενται οι συνέπειες μιας φανατικής στάσης: «Συνέπειες μιας φανατικής στάσης και νοοτροπίας είναι η μισαλλοδοξία για τις ιδέες των άλλων και ένα πνεύμα μανιώδους προσηλυτισμού που δεν αποφεύγει τα βίαια ή και απάνθρωπα μέσα.»

β) Να μετατρέψετε όπου είναι δυνατό τη σύνταξη από ενεργητική σε παθητική και αντίστροφα. «**Το κριτικό πνεύμα εναντίον της έξαψης των φανατικών καλλιεργεί την αίσθηση του ορίου και την αρετή της ανεκτικότητας και εναντίον της υποταγής των κομφορμιστών υποκινεί την αμφιβολία και μας διδάσκει να σκεφτόμαστε με το δικό μας μυαλό, δρώντας άλλοτε σαν φραγμός και άλλοτε σαν κέντρισμα.**»

Από το κριτικό πνεύμα εναντίον της έξαψης των φανατικών καλλιεργείται η αίσθηση του ορίου και η αρετή της ανεκτικότητας και εναντίον της υποταγής των κομφορμιστών υποκινείται η αμφιβολία και διδασκόμαστε να σκεφτόμαστε με το δικό μας μυαλό...

B4. Σε ποιο είδος κειμένου ανήκει το παραπάνω; Απαντήστε δίνοντας δύο χαρακτηριστικά στοιχεία του είδους από το κείμενο.

Πρόκειται για αποδεικτικό δοκίμιο / δοκίμιο πειθούς. Σε αυτό συνηγορούν η προσπάθεια (δοκιμή) του συγγραφέα να αναλύσει εννοιολογικά το φανατισμό και να αιτιολογήσει τις θέσεις του και μάλιστα σε διαχρονικό επίπεδο, χωρίς δηλαδή να προσδίδει επικαιρικό χαρακτήρα στο φαινόμενο,. Συγκεκριμένα:

α) Η λογική αλληλουχία των νοημάτων

Ο συγγραφέας ξετυλίγει τις θέσεις του με λογική αλληλουχία πχ. στην 4^η παράγραφο παραθέτει ένα επιχείρημα, ή στην πρώτη παραθέτει τις συνέπειες της φανατικής στάσης. Άλλωστε, ο ορισμός των εννοιών στους οποίους προβαίνει, η επίκληση στη λογική και ο εν γένει αποδεικτικός λόγος του πιστοποιούν τη μη συνειρμική αλλά λογική ανάπτυξη των ιδεών του.

β) Η αυστηρή δομή του κειμένου.

Τα μέρη του κειμένου είναι ευδιάκριτα (πρόλογος η πρώτη παράγραφος, Κύριο μέρος οι παράγραφοι 2-5 και Επίλογος η 8^η .) Πέραν αυτού η συνοχή τόσο μεταξύ των περιόδων όσο και μεταξύ των παραγράφων συμβάλλουν στη δομή του κειμένου.

γ) Ο Σκοπός και η οπτική του συγγραφέα

Σκοπός του είναι να αναλύσει την έννοια του φανατισμού, να πείσει και να αποδείξει την αρνητική του επίδραση μέσω του χαρακτηρισμού του. Δεν επιδιώκει λοιπόν, να τέρψει ούτε να συγκινήσει τον αναγνώστη. Μένει άλλωστε δεσμευμένος στο θέμα του, χωρίς να περιδιαβαίνει ελεύθερα στο χώρο των ιδεών καταγράφοντας προσωπικές σκέψεις και συναισθήματα.]

B5. α) Γράψτε ένα συνώνυμο για κάθε μια από τις λέξεις:
ενστερνιστεί = υιοθετήσει

αφοσιωμένος = προσηλωμένος

προσηλυτισμού = προσεταιρισμού

αμφιβολία = αμφιταλάντευση

β) Βρείτε τα συνθετικά των λέξεων: **ιδεολογίας, φιλοσοφική**. Στη συνέχεια γράψτε μια νέα σύνθετη λέξη με το δεύτερο συνθετικό κάθε μιας από τις λέξεις.

ιδεολογίας: ιδέα + λόγος / λογοκλόπος

φιλοσόφων: φιλό + σοφός / δοκησίσοφος

γ) **αμόλυντες:** να εντοπίσετε την αναφορική ή ποιητική λειτουργία της λέξης μέσα στο κείμενο και να σχηματίσετε μία πρόταση ή περίοδο με την αντίθετη λειτουργία.

αμόλυντες: μεταφορική

Παρά την τεράστια εξάπλωση της επιδημίας, κλεισμένες στο καταφύγιο, κατόρθωσαν να μείνουν αμόλυντες.

δ) Γράψτε δύο παράγωγα της λέξης εκπαίδευση. (Μονάδες 9)

εκπαιδευτικός, εκπαιδευτήριο

Γ. Ως ομιλητής σε ημερίδα που οργανώνει το σχολείο σου με θέμα την έξαρση του φανατισμού, να αναπτύξεις τα αίτια που προκαλούν το φανατισμό στις μέρες μας καθώς και το χρέος του σχολείου για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Αγαπητοί συμμαθητές, σεβαστοί διδάσκαλοι

Καθώς οι εκδηλώσεις φανατισμού συνιστούν καθημερινό φαινόμενο, με κίνδυνο να καθιερωθούν στο συλλογικό ασυνείδητο ως φυσιολογικές κοινωνικές πρακτικές, είναι εύλογο να εκφράζει κανείς τον έντονο προβληματισμό του σχετικά με την έξαρση του εν λόγω πολυπρόσωπου και ακραίου φαινομένου. Εξαιτίας αυτών λαμβάνω το λόγο στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξάγεται σήμερα με θέμα «Η έξαρση του Φανατισμού» για να αναφερθώ στα αίτια που το τροφοδοτούν, καθώς και να συστήσω τρόπους μέσω των οποίων η σχολική κοινότητα θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην αντιμετώπισή του.

Z₁: Βασικά αίτια

- Έλλειμμα παιδείας, ημιμάθεια, χαμηλό επίπεδο κριτικής σκέψης.
- Υπεύθυνοι και οι φορείς αγωγής τόσο για την ελλειμματική παιδεία όσο και για την καλλιέργεια στερεοτύπων που αποτελούν το ιδεολογικό υπόβαθρο του φανατισμού.
- Η ηθική κρίση σε συνδυασμό με την έλλειψη ανεκτικότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας οδηγούν συχνά το σύγχρονο άνθρωπο στη φανατική

απόρριψη «ξένων» και «απειλητικών» κοινωνικών, πολιτικών, θρησκευτικών, αθλητικών και άλλων πεποιθήσεων.

- Η ανάγκη αυτοπροσδιορισμού του ατόμου στα πλαίσια μιας ομάδας, **η ανάγκη ταύτισής του με ομάδα με σαφή χαρακτηριστικά** που του προσδίδει μια προσωπική ταυτότητα μέσω της συλλογικής / ομαδικής. Έτσι αναδεικνύεται ο «άλλος», αυτός με τα διαφορετικά χαρακτηριστικά, σε εχθρό.

- **Μαζοποίηση:** ο μαζοποιημένος ως άβουλο ον, με περιορισμένη δυνατότητα κρίσης και υπό την επιρροή του όχλου αποτελεί άθυρμα στα χέρια των επιτηδίων που επιθυμούν το φανατισμό του.

- **Αθλητικοί, πολιτικοί, θρησκευτικοί ηγέτες:** αποσκοπούν στην απόκτηση «πελατείας», δικού τους «στρατού». Κι ακόμη στην εύκολη χειραγώγηση και εκμετάλλευση του πλήθους. Καλύπτουν τα ιδιοτελή τους συμφέροντα με ψευδοϊδανικά και κινητοποιούν τα κατώτερα ένστικτα για μάχη, πόλεμο, αίμα, εξόντωση του «άλλου», τον οποίον παρουσιάζουν ως μεγάλη απειλή.

- **Παρατεινόμενες κοινωνικές και οικονομικές κρίσεις** δημιουργούν καταστάσεις έκρυθμες, οργής, αγανάκτησης, θυμού → ανάγκη εύρεσης εξιλαστήριου θύματος και ανάδυση ακραίων ιδεολογιών λόγω της απελπισίας και του αδιεξόδου.

Τα αίτια της διάδοσης του φαινομένου του φανατισμού καταδεικνύουν την ανάγκη ριζικής αντιμετώπισης του προβλήματος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, υπογραμμίζοντας τον ιδιαίτερο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο χώρος της εκπαίδευσης. Ως μικρογραφία της κοινωνίας και φορέας των ανθρωπιστικών ιδεωδών, το σχολείο είναι σε θέση να καταπολεμήσει τη μισαλλοδοξία και να εμφυσήσει στους νέους ευγενή ιδανικά, προκειμένου να αντιστέκονται στην εκφοβιστική προπαγάνδα των φανατικών θέτοντας την έλλογη σκέψη στην υπηρεσία της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Z₂: Ο ρόλος του σχολείου

- Με τη συνεργασία εκπαιδευτικών, μαθητών και ειδικών συμβούλων όπως ψυχολόγων, **η σχολική κοινότητα μπορεί να διοργανώσει ενημερωτικές ημερίδες, διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές κ.ά.**, αποβλέποντας στην πληροφόρηση όλων όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σχετικά με το πρόβλημα του φανατισμού, τις

προσλαμβάνουσες διαστάσεις του και τις ολέθριες επιπτώσεις του τόσο στο ενδοσχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Σε αυτήν την εκστρατεία ενημέρωσης και αφύπνισης των νέων μπορούν να συνεισφέρουν **προβεβλημένες προσωπικότητες του κοινωνικοπολιτικού βίου, όπως δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, αθλητές, θρησκευτικοί ηγέτες και ειδήμονες, όπως κοινωνιολόγοι, καθώς και θύματα του φανατισμού ή μετανοημένοι «θύτες»**, οι οποίοι με το δημόσιο έρεισμά τους, την ειδική τους κατάρτιση και τις βιωματικές τους εμπειρίες αντίστοιχα είναι σε θέση να μεταδώσουν ένα ηχηρό μήνυμα ανθρωπισμού εναντίον της μισαλλοδοξίας και του δογματισμού, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση υγιών προτύπων.

- Το **αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και το πνεύμα ανεκτικότητας, αλτρουισμού και αλληλεγγύης** θα προάγει, στη συνέχεια, η ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών εκ μέρους των νέων με αποδέκτη το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Η **εθελοντική διοργάνωση εκδηλώσεων με χαρακτήρα αντιφασιστικό, αντιρατσιστικό, αντισεξιστικό κ.ά.** κρίνεται επιβεβλημένη για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης αλλά και την εμπειρική κατανόηση της αξίας της ενεργούς κοινωνικής δράσης από πλευράς των μαθητών ως αντίδοτου στην παθητικότητα και τη μαζοποίηση που «εκτρέφουν» τους φανατικούς πολίτες.

- Ταυτόχρονα, για μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος που δε θα εξαντλείται σε μεμονωμένες δράσεις, το ίδιο το περιεχόμενο της παιδείας οφείλει να μην περιορίζεται στο στενό πλαίσιο παροχής στείρας γνώσης αλλά να προσανατολιστεί στην **παροχή ευρέων ανθρωπιστικών ιδεωδών και αξιών** που θα προάγουν την αποδοχή του άλλου μέσα σε ένα πνεύμα ισότητας. Χρήσιμη θα ήταν και προσπάθεια μεταλαμπάδευσης του **ολυμπιακού ιδεώδους** και εν γένει η παροχή **αθλητικής κουλτούρας** ως αντίβαρο στην έξαρση του αθλητικού φανατισμού.

Στο ίδιο πνεύμα, η **μύηση στην τέχνη και η γνωριμία με τα πολιτισμικά επιτεύγματα διάφορων λαών** στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορούν να εμπνεύσουν το θαυμασμό και, κατ' επέκταση, το σεβασμό για την ιστορία και την κουλτούρα των εθνών του κόσμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς και ηθικούς ορίζοντες των νέων και προωθώντας την ομαλή ενσωμάτωσή τους στην πολυπολιτισμική κοινωνία.

- Το περιεχόμενο της ανθρωπιστικής παιδείας μπορεί να υποστηριχθεί μόνο μέσω μίας εκπαιδευτικής διαδικασίας που θα ευνοεί το **διάλογο διδασκόντων-διδασκομένων με μια πληθώρα πηγών διδακτικού υλικού, δίνοντας έμφαση στις αξίες του ανθρωπιστικού πολιτισμού**

και της δημοκρατίας και ενθαρρύνοντας τη δημιουργική συμμετοχή του νέου στη μάθηση μέσω της αυτενέργειας και της διερευνητικής μεθόδου.

Ως εκ τούτου, η παθητική αποδοχή θεωριών και απόψεων που διδάσκονται με δογματικό τρόπο στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου θα αντικατασταθεί από την **καλλιέργεια πνεύματος αμφισβήτησης και διαλλακτικότητας**, το οποίο θα επιτρέψει στους νέους την επιβεβαίωση ή απόρριψη της ορθότητας ή σφαλερότητας των κοινωνικών προτύπων και στερεοτύπων μέσω της γνώσης και της άσκησης στην κριτική σκέψη.

Από τα παραπάνω συνάγεται με σαφήνεια ότι το σχολείο, μέσω του πνευματικού και κοινωνικοποιητικού του ρόλου, δύναται να συμβάλει αποφασιστικά στην καταπολέμηση απειλητικών για την κοινωνική συνοχή φαινομένων όπως ο φανατισμός. Μέσω της συμβολής του, οι δογματικές θέσεις και οι συνακόλουθοι βίαιοι τρόποι επιβολής τους σταδιακά μπορούν να εκλείψουν, ενώ ως αντίβαρο στο φανατισμό θα δημιουργηθούν πρότυπα κοινωνικού ήθους που θα εμποδίζουν την ανάπτυξη τάσεων κομφορμισμού και παθητικοποίησης.

Z2

ΜΙΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

Με κριτική σκέψη, προβληματισμό, διεύρυνση οριζόντων αλλά και δημοκρατικά ιδεώδη, ανθρωπιστικές αξίες, ανεκτικότητα και διαλλακτικότητα, διάλογο και αμφιβολία

ΜΙΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟ ΜΕ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ

Χρήσιμη θα ήταν και προσπάθεια μεταλαμπάδευσης του **ολυμπιακού ιδεώδους** και εν γένει η παροχή **αθλητικής κουλτούρας** ως αντίβαρο στην έξαρση του αθλητικού φανατισμού.

Στο ίδιο πνεύμα, **η μύηση στην τέχνη και η γνωριμία με τα πολιτισμικά επιτεύγματα διάφορων λαών** στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορούν να εμπνεύσουν το θαυμασμό και, κατ' επέκταση, το σεβασμό για την ιστορία και την κουλτούρα των εθνών του κόσμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς και ηθικούς ορίζοντες των νέων και προωθώντας την ομαλή ενσωμάτωσή τους στην πολυπολιτισμική κοινωνία.

Η εθελοντική διοργάνωση εκδηλώσεων με χαρακτήρα αντιφασιστικό, αντιρατσιστικό, αντισεξιστικό κ.ά. κρίνεται επιβεβλημένη για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης αλλά και την εμπειρική κατανόηση της αξίας της ενεργούς κοινωνικής δράσης από πλευράς των μαθητών ως αντίδοτου στην παθητικότητα και τη μαζοποίηση που «εκτρέφουν» τους φανατικούς πολίτες.

Με τη συνεργασία εκπαιδευτικών, μαθητών και ειδικών συμβούλων όπως ψυχολόγων, **η σχολική κοινότητα μπορεί να διοργανώσει ενημερωτικές ημερίδες, διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές κ.ά.**, αποβλέποντας στην πληροφόρηση όλων όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σχετικά με το πρόβλημα του φανατισμού, τις προσλαμβάνουσες διαστάσεις του και τις ολέθριες επιπτώσεις του τόσο στο ενδοσχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Σε αυτήν την εκστρατεία ενημέρωσης και αφύπνισης των νέων μπορούν να συνεισφέρουν **προβεβλημένες προσωπικότητες του κοινωνικοπολιτικού βίου, όπως δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, αθλητές, θρησκευτικοί ηγέτες και ειδήμονες, όπως κοινωνιολόγοι, καθώς και θύματα του φανατισμού ή μετανοημένοι «θύτες»**, οι οποίοι με το δημόσιο έρεισμά τους, την ειδική τους κατάρτιση και τις βιωματικές τους εμπειρίες αντίστοιχα είναι σε θέση να μεταδώσουν ένα ηχηρό μήνυμα ανθρωπισμού εναντίον της μισαλλοδοξίας και του δογματισμού, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση υγιών προτύπων.

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

(Μονάδες 25)

B₁. «Ο κομφορμισμός απαντάει στον πεισματικό ζήλο του φανατικού με τον δειλό ζήλο εκείνου που δεν θέλει να διατρέξει τον κίνδυνο να καταδιωχθεί για τις ιδέες του, με την υποτακτική και δουλική αποδοχή των αληθειών των άλλων, αν και στο βάθος δεν τις πιστεύει». Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων, χωρίς δικά σας σχόλια, το νόημα της περιόδου.

(Μονάδες 6)

B₂. Να εντοπίσετε τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 6)

B₃. Να αναγνωρίσετε τον τρόπο και τα μέσα πειθούς της όγδοης παραγράφου του κειμένου («Η διαφορά... καθεστώτων») και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 5)

B₄. ενστερνιστεί, φιλόνηρωπης, έξαψης, αποκομίσει, ολοκληρωτικών, αμόλυντες: Να αντικαταστήσετε τις παραπάνω λέξεις με νοηματικά ισοδύναμες λέξεις, ώστε να μην αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου.

(Μονάδες 6)

B₅. υπηρετούμε, στάσης, καταδιωχθεί, πολέμους, διδάξει, πρόσβασης: να εντοπίσετε την αναφορική ή ποιητική λειτουργία των λέξεων μέσα στο κείμενο και να σχηματίσετε για κάθε λέξη, μία πρόταση ή περίοδο με την αντίθετη λειτουργία

(Μονάδες 6)

Γ. Ο φανατισμός ως διαχρονική εκδήλωση δογματικής πίστης σε ακραίες ιδέες αποτελεί ένα πολύμορφο φαινόμενο, το οποίο γνωρίζει στις μέρες ιδιαίτερη έξαρση. Ως εκπρόσωπος του σχολείου σας και μέλος της Βουλής των Εφήβων συμμετέχετε σε συζήτηση που λαμβάνει χώρα σ' αυτήν με θέμα «Φανατισμός και Παιδεία», για να αναφερθείτε στα αίτια που γεννούν το φανατισμό στη σύγχρονη κοινωνία, καθώς και να ευαισθητοποιήσετε το ακροατήριό σας ως προς την αναγκαιότητα αντιμετώπισης του φαινομένου μέσω της συμβολής του σχολείου.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ

A. Αγαπητοί συμμαθητές,

Ο συγγραφέας ξεκινά ορίζοντας το φανατισμό ως τη δογματική πίστη σε ακραίες, εσφαλμένες ιδέες, για την επιβολή των οποίων ασκείται βία. Στον αντίποδα του ενθουσιασμού, ο φανατισμός συνδέεται με τη μισαλλοδοξία και το δογματισμό, καθώς αρνείται το διάλογο. Έπειτα, ο συγγραφέας αντιπαραβάλλει στο φανατικό τον κομφορμιστή που φοβάται να υπερασπιστεί τα πιστεύω του, και τον κυνικό που υιοθετεί τυχοδιωκτικά διάφορες ιδεολογίες, ενώ προβάλλει ως αντίδοτο το κριτικό πνεύμα και την ανεκτικότητα. Ο συγγραφέας, επιπλέον, αναφέρει ως πολέμιους του θρησκευτικού φανατισμού τους Διαφωτιστές, οι οποίοι απέρριπταν τις προκαταλήψεις στηριζόμενοι στη λογική. Συμπερασματικά, αδιάφορες από το φανατισμό κοινωνίες είναι όσες στηρίζονται στον πλουραλισμό των απόψεων για την προσέγγιση της αλήθειας, καθώς και στη συνύπαρξη όλων των ιδεολογικών συστημάτων.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

B.1. ενστερνιστεί = υιοθετήσει

φιλόανθρωπος = φιλόλληλος, ανθρωπιστικής

έξαψης = παροξυσμού

αποκομίσει = κερδίσει

ολοκληρωτικών = δικτατορικών

αμόλυντες = αδιάφθορες

2. Ο συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιεί συνδυασμό μεθόδων. Αρχικά, χρησιμοποιεί ορισμό καθώς ορίζει την έννοια του φανατισμού («Ως φανατισμό εννοούμε την τυφλή υπακοή σε μια ιδέα, την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο, ως το σημείο να ασκούμε βία για να υποχρεώσουμε άλλους να την ακολουθούν και να τιμωρούμε όποιον δεν είναι διατεθειμένος να την ενστερνιστεί. Στην έννοια του φανατισμού υπονοείται ότι η ιδέα στην οποία είναι αφοσιωμένος ο φανατικός είναι μια ιδέα εσφαλμένη και επικίνδυνη, που δεν αξίζει να την ενστερνίζεται κανείς με τόση επιμονή.»). Συγκεκριμένα τα στοιχεία του ορισμού είναι τα εξής: Οριστέα έννοια: φανατισμός

Γένος: τυφλή υπακοή σε μια ιδέα

Ειδιοποιός διαφορά: την οποία υπηρετούμε με πεισματικό ζήλο...ενστερνιστεί.

Έπειτα («Στην έννοια...επιμονή»), ο συγγραφέας αναλύει περαιτέρω την έννοια φανατικής ιδέας και για το λόγο αυτόν ο ορισμός είναι αναλυτικός.

Στη συνέχεια, εντοπίζεται η αντίθεση ως τρόπος ανάπτυξης καθώς ο συγγραφέας αντιπαραθέτει την έννοια του φανατισμού σε αυτήν του ενθουσιασμού. Τέλος, χρησιμοποιεί ως τρόπο ανάπτυξης το «αίτιο- αποτέλεσμα», εφόσον αναφέρει τις συνέπειες που απορρέουν από τον ενστερνισμό μίας φανατικής στάσης και νοοτροπίας και οι οποίες μεταφράζονται σε μισαλλοδοξία και ένα πνεύμα μανιώδους προσηλυτισμού με τη χρήση βίαιων και απάνθρωπων μέσων.

3. Στην όγδοη παράγραφο του κειμένου, ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ως τρόπο πειθούς την επίκληση στη λογική. Ειδικότερα, τα μέσα με τα οποία την επιτυγχάνει είναι το επιχείρημα και τα τεκμήρια που παραθέτει. Συγκεκριμένα, το επιχείρημα εντοπίζεται στην πρώτη περίοδο της παραγράφου («Η διαφορά ανάμεσα στους Διαφωτιστές...πολιτικός»). Στη συνέχεια, παραθέτει ως τεκμήρια παραδείγματα ιστορικών προσώπων που ενσάρκωσαν το φανατισμό («Τορκεμάδα», «Καλβίνος», «διάφοροι Γκέμπελς»), με σκοπό να ενισχύσει την επιχειρηματολογία του.

4. Η επικράτηση ενός κινήματος φανατικών στον κοινωνικό χώρο προκαλεί και διευκολύνεται από την υιοθέτηση εκ μέρους των μαζών ενός πνεύματος κομπορμισμού. Ο κομπορμιστής ως άτομο το οποίο ταυτίζεται απόλυτα με τα κοινωνικά πρότυπα και εν γένει λειτουργεί συμβατικά, εύλογα μπορεί να υποταχθεί σε φανατικές ιδέες λόγω της δειλίας που επιδεικνύει να υπερασπιστεί τα πιστεύω του αντιπαρατιθέμενος σε απόψεις και πεποιθήσεις. Κατ' επέκταση, παρόλο που ψυχικά δε συμβιβάζεται με τα φανατικά ιδεώδη, νομοτελειακά γίνεται υποτελής τους, καθώς δε διαθέτει το θάρρος να υψώσει μπροστά τους το ανάστημά του. Ειδικότερα, φοβάται τη σύγκρουση με το φανατικό, ο οποίος, αντίθετα, συνιστά παθιασμένο πρεσβευτή των ακραίων και εσφαλμένων ιδεωδών του και, κατά συνέπεια, υποτάσσεται άκριτα στις αλήθειες του δεύτερου αποδεχόμενος να απωλέσει κάθε ιδιαιτερότητά του.

5. Η λέξη «υπηρετούμε» χρησιμοποιείται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία. Αναφορική λειτουργία: Οι δούλοι στην αρχαιότητα υπηρετούσαν υποτακτικά τους κυρίους τους.

Η λέξη «στάσης» απαντάται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.

Αναφορική λειτουργία: Ο πόνος στον αυχένα οφείλεται συχνά στην κακή στάση του σώματος.

Η λέξη «καταδιωχθεί» χρησιμοποιείται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.

Αναφορική λειτουργία: Οι αστυνομικές αρχές καταδιώκουν το δράστη του ειδεχθούς εγκλήματος.

Η λέξη «πολέμους» χρησιμοποιείται στο κείμενο με την αναφορική της λειτουργία.
Ποιητική λειτουργία: Ο πόλεμος που παρατηρείται ανάμεσα στους νέους και τους ώριμους οφείλεται στο χάσμα των γενεών.
Η λέξη «διδάξει» στο κείμενο χρησιμοποιείται με την ποιητική της λειτουργία.
Αναφορική λειτουργία: Ο συγκεκριμένος καθηγητής διδάσκει Αρχαία ελληνικά και συγκεκριμένα φιλοσοφικά κείμενα.
Η λέξη «πρόσβασης» απαντάται στο κείμενο με την ποιητική της λειτουργία.
Αναφορική λειτουργία: Οι τουρίστες συχνά δεν καταφέρνουν να έχουν πρόσβαση σε ερημικές παραλίες λόγω του βραχώδους εδάφους.

Νέοι και νέες

Καθώς οι εκδηλώσεις φανατισμού συνιστούν καθημερινό φαινόμενο, με κίνδυνο να καθιερωθούν στο συλλογικό ασυνείδητο ως φυσιολογικές κοινωνικές πρακτικές, είναι εύλογο να εκφράζει κανείς τον έντονο προβληματισμό του σχετικά με την έξαρση του εν λόγω πολυπρόσωπου και ακραίου φαινομένου. Γι' αυτόν το λόγο, ως μέλος της Βουλής των Εφήβων λαμβάνω το λόγο στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξάγεται σήμερα με θέμα «Φανατισμός και Παιδεία» για να αναφερθώ στα αίτια που το τροφοδοτούν, καθώς και να συστήσω τρόπους μέσω των οποίων η σχολική κοινότητα θα μπορούσε να συμβάλει αποφασιστικά στην αντιμετώπισή του.

Πρωτίστως, οι ρίζες των ακραίων και δογματικών εκδηλώσεων εντοπίζονται κατά βάση στη σύγχρονη δομή της κοινωνίας, η οποία έχει οδηγήσει στην αλλοτρίωση του ατόμου. Ειδικότερα,

-Το χαμηλό πνευματικό επίπεδο, σε συνδυασμό με την ελλιπή παιδεία που παρέχεται, αδυνατούν να συνδράμουν τον άνθρωπο στη διεύρυνση της κριτικής του σκέψης και των πνευματικών του οριζόντων, με αποτέλεσμα την εύκολη χειραγώγηση και τον εξανδραποδισμό του από φανατικές ιδεολογίες.

Οι στερεότυπες αντιλήψεις που διαγιγνώσκονται στο περιβάλλον της οικογένειας, του σχολείου αλλά και της ευρύτερης κοινωνίας αποτελούν τροχοπέδη στην καλλιέργεια της κριτικής οξυδέρκειας του ατόμου, με συνέπεια την αδυναμία διάκρισης της αλήθειας και την εύλογη υιοθέτηση εσφαλμένων φανατικών πεποιθήσεων.

-Η μονομερής και κατευθυνόμενη, από πάσης φύσεως συμφέροντα, λειτουργία των Μ.Μ.Ε. στοχεύει στην άμβλυνση των πνευματικών αντιστάσεων του ατόμου, καθώς επενεργεί απευθείας στο υποσυνείδητο καταστέλλοντας την κριτική επεξεργασία των μηνυμάτων. Συνεπώς, ο ενστερνισμός ακραίων τάσεων και ιδεολογιών καθίσταται εύκολο εγχείρημα.

Η άσκηση προπαγάνδας από αυτόκλητους «σωτήρες» σκοπό έχει τη χειραγώγηση της εύπλαστης μάζας και τον αποπροσανατολισμό της από τα ευγενή ιδανικά, εμφυσώντας της ακραία εθνικιστικά ιδεώδη, τα οποία αποδέχεται άκριτα και άβουλα. Ιδιαίτερα οι νέοι, όντες ευάλωτοι, ενθουσιώδεις και εύπιστοι, στην προσπάθειά τους να αποκοπούν από τα παραδοσιακά κοινωνικά και πολιτικά πρότυπα τα οποία αποστρέφονται, αγκιστρώνονται σε νέες και ακραίες ιδεολογίες και αυθεντίες μεσσιανικού χαρακτήρα.

-Το τεχνοκρατικό πνεύμα της εποχής σε συνδυασμό με την έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας αλλοτριώνουν τον άνθρωπο από τις πανανθρώπινες αξίες,

με συνέπεια να καθίσταται εύκολα πρεσβευτής ακραίων φανατικών ιδεολογιών και πεποιθήσεων.

Τα υλιστικά πρότυπα της εποχής και η ταυτόχρονη αποσιώπηση του αντίρροπου λόγου των πνευματικών ανθρώπων από τους μοχλούς άσκησης προπαγάνδας μετατρέπουν το άτομο σε ένα ατομοκεντρικό και εγωπαθές ον, το οποίο έχει απολέσει κάθε ψήγμα αλτρουισμού και αλληλεγγύης. Άμεση απόρριψη αυτού είναι η υιοθέτηση φανατικών και απάνθρωπων συμπεριφορών, με στόχο την ικανοποίηση κάθε ιδιοτελούς σκοπού.

Η ηθική κρίση σε συνδυασμό με την έλλειψη ανεκτικότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας στο πλαίσιο της πολυπολιτισμικής κοινωνίας οδηγούν συχνά το σύγχρονο άνθρωπο στη φανατική απόρριψη «ξένων» και «απειλητικών» κοινωνικών, πολιτικών, θρησκευτικών, αθλητικών και άλλων πεποιθήσεων.

-Η ανασφάλεια του σύγχρονου ανθρώπου σε συνδυασμό με την αγανάκτηση που νιώθει λόγω της κρίσης των κοινωνικοπολιτικών δομών εύκολα τον ωθούν στη μαζοποίηση και την τυφλή προσήλωσή του σε ακραίες απόψεις που υπόσχονται την ανατροπή της διαμορφωθείσας προβληματικής συγκυρίας.

Τα αίτια της διάδοσης του φαινομένου του φανατισμού καταδεικνύουν την ανάγκη ριζικής αντιμετώπισης του προβλήματος, ιδιαίτερα στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, υπογραμμίζοντας τον ιδιαίτερο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει ο χώρος της εκπαίδευσης. Ως μικρογραφία της κοινωνίας και φορέας των ανθρωπιστικών ιδεωδών, το σχολείο είναι σε θέση να καταπολεμήσει τη μισαλλοδοξία και να εμφυσήσει στους νέους ευγενή ιδανικά, προκειμένου να αντιστέκονται στην εκφοβιστική προπαγάνδα των φανατικών θέτοντας την έλλογη σκέψη στην υπηρεσία της κοινωνικής αλληλεγγύης.

Συγκεκριμένα:

-Με τη συνεργασία εκπαιδευτικών, μαθητών και ειδικών συμβούλων όπως ψυχολόγων, **η σχολική κοινότητα μπορεί να διοργανώσει ενημερωτικές ημερίδες, διαλέξεις, κινηματογραφικές προβολές κ.ά.**, αποβλέποντας στην πληροφόρηση όλων όσοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία σχετικά με το πρόβλημα του φανατισμού, τις προσλαμβάνουσες διαστάσεις του και τις ολέθριες επιπτώσεις του τόσο στο ενδοσχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Σε αυτήν την εκστρατεία ενημέρωσης και αφύπνισης των νέων μπορούν να συνεισφέρουν **προβεβλημένες προσωπικότητες του κοινωνικοπολιτικού βίου**, όπως δημοσιογράφοι, καλλιτέχνες, αθλητές, θρησκευτικοί ηγέτες και ειδήμονες, όπως κοινωνιολόγοι, καθώς και θύματα του φανατισμού ή μετανοημένοι «θύτες», οι οποίοι με το δημόσιο έρεισμά τους, την ειδική τους κατάρτιση και τις βιωματικές τους εμπειρίες αντίστοιχα είναι σε θέση να μεταδώσουν ένα ηχηρό μήνυμα ανθρωπισμού εναντίον της μισαλλοδοξίας και του δογματισμού, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση υγιών προτύπων.

-Το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης και το πνεύμα ανεκτικότητας, αλτρουισμού και αλληλεγγύης θα προάγει, στη συνέχεια, η ανάληψη παρόμοιων πρωτοβουλιών εκ μέρους των νέων με αποδέκτη το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. **Η εθελοντική διοργάνωση εκδηλώσεων με χαρακτήρα αντιφασιστικό, αντιρατσιστικό, αντισεξιστικό κ.ά.** κρίνεται επιβεβλημένη για την ευαισθητοποίηση της κοινής

γνώμης αλλά και την εμπειρική κατανόηση της αξίας της ενεργούς κοινωνικής δράσης από πλευράς των μαθητών ως αντίδοτου στην παθητικότητα και τη μαζοποίηση που «εκτρέφουν» τους φανατικούς πολίτες.

-Ταυτόχρονα, για μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος που δε θα εξαντλείται σε μεμονωμένες δράσεις, το ίδιο το περιεχόμενο της παιδείας οφείλει να μην περιορίζεται στο στενό πλαίσιο παροχής στείρας γνώσης αλλά να προσανατολιστεί στην **παροχή ευρέων ανθρωπιστικών ιδεωδών και αξιών** που θα προάγουν την αποδοχή του Άλλου μέσα σε ένα πνεύμα ισότητας.

Στο ίδιο πνεύμα, **η μύηση στην τέχνη και η γνωριμία με τα πολιτισμικά επιτεύγματα διάφορων λαών** στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορούν να εμπνεύσουν το θαυμασμό και, κατ' επέκταση, το σεβασμό για την ιστορία και την κουλτούρα των εθνών του κόσμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς και ηθικούς ορίζοντες των νέων και προωθώντας την ομαλή ενσωμάτωσή τους στην πολυπολιτισμική κοινωνία.

-Το περιεχόμενο της ανθρωπιστικής παιδείας μπορεί να υποστηριχθεί μόνο μέσω μίας εκπαιδευτικής διαδικασίας που θα ευνοεί το **διάλογο διδασκόντων-διδασκόμενων με μια πληθώρα πηγών διδακτικού υλικού, δίνοντας έμφαση στις αξίες του ανθρωπιστικού πολιτισμού και της δημοκρατίας και ενθαρρύνοντας τη δημιουργική συμμετοχή του νέου στη μάθηση μέσω της αυτενέργειας και της διερευνητικής μεθόδου.**

Ως εκ τούτου, η παθητική αποδοχή θεωριών και απόψεων που διδάσκονται με δογματικό τρόπο στο πλαίσιο του παραδοσιακού σχολείου θα αντικατασταθεί από την **καλλιέργεια πνεύματος αμφισβήτησης και διαλλακτικότητας**, το οποίο θα επιτρέψει στους νέους την επιβεβαίωση ή απόρριψη της ορθότητας ή σφαλερότητας των κοινωνικών προτύπων και στερεοτύπων μέσω της γνώσης και της άσκησης στην κριτική σκέψη.

Από τα παραπάνω συνάγεται με σαφήνεια ότι το σχολείο, μέσω του πνευματικού και κοινωνικοποιητικού του ρόλου, δύναται να συμβάλει αποφασιστικά στην καταπολέμηση απειλητικών για την κοινωνική συνοχή φαινομένων όπως ο φανατισμός. Μέσω της συμβολής του, οι δογματικές θέσεις και οι συνακόλουθοι βίαιοι τρόποι επιβολής τους σταδιακά μπορούν να εκλείψουν, ενώ ως αντίβαρο στο φανατισμό θα δημιουργηθούν πρότυπα κοινωνικού ήθους που θα εμποδίζουν την ανάπτυξη τάσεων κομφορμισμού και παθητικοποίησης.

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ :
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

Η οικονομική πλευρά της βίας των ανηλίκων

Σε γήπεδα, σε σχολεία, σε πανεπιστήμια, στις διαδηλώσεις, και γενικότερα στην καθημερινότητα, φαίνεται να εξαπλώνεται στη χώρα μας η βία των νέων και των ανηλίκων, ακόμη και με τη μορφή σχετικά οργανωμένων ομάδων-συμμοριών.

Οι συμπεριφορές ανομίας φανερόνουν, εκ πρώτης όψεως, κάποιου είδους κοινωνική αποσύνθεση ή και ενδημική παρακμή. Ωστόσο, ας μην είμαστε υπερβολικοί. Υπάρχει όπως φαίνεται έξαρση των ανωτέρω φαινομένων, αλλά επειδή ίσως η κοινή γνώμη δεν είναι εξοικειωμένη με όλα αυτά, η αγανάκτηση και η προσοχή της ίσως να είναι μεγαλύτερη από το πραγματικό διακύβευμα*, τουλάχιστον επί τους παρόντος.

Χοντρικά, οι δύο συμβατικές σοφίες-απόψεις που διαμορφώνονται σχετικά με την ερμηνεία του φαινομένου είναι από τη μία πλευρά, το **ζοφερό** οικονομικό περιβάλλον και τα μελλοντικά οικονομικά αδιέξοδα (**ανεργία κ.τ.λ**) ιδίως στις υποβαθμισμένες περιοχές, γεγονός που ωθεί τους νέους σε παραβατικές συμπεριφορές, αφού δεν έχουν να χάσουν τίποτα. Αντιθέτως, με την **«εκπαίδευση στη βία και στην μικροπαρανομία»** μπορεί αύριο να κερδίσουν το ψωμί τους στην αγορά του εγκλήματος.

Όμως, το φαινόμενο της βίας ή και των καταλήψεων που συνοδεύονται από καταστροφές σε υποδομές κ.τ.λ. δεν περιορίζεται στα σχολεία των φτωχών συνοικιών, αλλά επεκτείνεται και σε μεσοαστικές ή και σε συνοικίες και σχολεία των ευκατάστατων τάξεων.

Από την άλλη, η «αυταρχική» άποψη τονίζει την απουσία κατάλληλης και επαρκούς... τιμωρίας ή και αυστηρών μέτρων αποτροπής. Σχετικά ο καθηγητής οικονομικών του Σικάγο Στίβεν Λέβιτ έχει βρει ότι στις ΗΠΑ, στις αυστηρές με την παραβατικότητα των ανηλίκων πολιτείες, τα ποσοστά των εγκλημάτων αυξάνουν κατά 23% με την ενηλικίωση, ενώ αντιστρόφως, εκεί που ο νόμος είναι «χαλαρός» με τους ανηλίκους, η αύξηση της παραβατικής συμπεριφοράς με την ενηλικίωση δεν αυξάνει παρά μόνο κατά 4%. Επομένως, η τιμωρία που αντιμετωπίζει ένας έφηβος οπωσδήποτε **παίζει** ρόλο στη συμπεριφορά του.

Όμως, σε κανένα από τα δύο συστήματα νομικών κινήτρων η συνολική παραβατικότητα δεν **μειώνεται** ή, έστω, δεν μειώνεται δραστικά. Αυτό σημαίνει ότι οι λόγοι της παραβατικής συμπεριφοράς υπάρχουν και δημιουργούνται πέρα και δίπλα από το κίνητρο που αφορά την τιμωρία. Στην Αγγλία για παράδειγμα, η συνολική βία γύρω από το ποδόσφαιρο δεν έχει μειωθεί, παρά το ότι δεν συμβαίνουν επεισόδια μέσα στα γήπεδα.

Εκεί, ακριβώς, επειδή το ποδόσφαιρο είναι πια ένα εξαιρετικό εμπόρευμα στο οποίο εμπλέκονται πολυεθνικές και καταναλώνεται ευρύτερα (και) από τη μεσαία τάξη, η βία «σπρώχτηκε» έξω από τα γήπεδα. Σε τελική ανάλυση, βία υπάρχει και θα υπάρχει, εφόσον το σύστημα αναπτύσσεται και βαθαίνει και μαζί του βαθαίνουν και οι αντιθέσεις των ομάδων και των τάξεων.

Όσον αφορά ιδιαίτερα τη σχολική ζωή, σημασία έχει η **κυρίαρχη** ομάδα που σχηματίζεται μέσα στο σχολείο, όπως φυσικά και οι πρώτες προσωπικότητες που ξεχωρίζουν για να τραβήξουν την προσοχή και να συγκεντρώσουν κάποια «ισχύ», αμφισβητώντας το status quo. Στη συνέχεια, η ομάδα επιρροής με τα κίνητρα που διαμορφώνει, καθορίζει και επιβάλλει εύκολα με τη συλλογική δράση της τα χαρακτηριστικά και τις συμπεριφορές στον ευρύτερο κύκλο των ανηλίκων, πολλώ δε μάλλον αφού

πρόκειται για ευεπηρεάστα παιδιά που φυσιολογικά πειραματίζονται για πρώτη φορά με τις **εντάξεις** σε κοινωνικές ομάδες.

Αν δεν συμμετάσχεις στην κατάληψη του σχολείου, μπορεί να αποκλειστείς από την κοινωνική ζωή του και τις προσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται εκεί και αυτή είναι η χειρότερη τιμωρία για έναν έφηβο. Ο παράγοντας αυτός δεν πρέπει να υποτιμάται. Το παράδειγμα της Βέροιας δείχνει ότι η διαφορετικότητα, είτε ως διάκριση ή και ευφυΐα, σε ένα «ακατάλληλο» περιβάλλον είναι ρετσινιά, που οδηγεί σε κυρώσεις και περιθωριοποίηση, όπως τονίζει ο Λέβιτ.

Θοδωρής Πελαγίδης, *Ελευθεροτυπία*, 5 Νοεμβρίου 2006.

διακύβευμα: αυτό που μπορεί να χάσει ή να κερδίσει κανείς σε ένα εγχείρημα ή επιχείρηση. Αυτό που επιδιώκει να πετύχει, να κερδίσει κ.λπ. κανείς σε ανταγωνισμό: «το βασικό ^ της επόμενης εκλογικής μάχης θα είναι...» -ΣΥΝ (μτφ.) στοίχημα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να αποδώσετε την περίληψη του κειμένου. (100-120 λέξεις)

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 90-100 λέξεις το νόημα της φράσης: « *Αν δεν συμμετάσχεις στην κατάληψη του σχολείου, μπορεί να αποκλειστείς από την κοινωνική ζωή του και τις προσωπικές σχέσεις που αναπτύσσονται εκεί και αυτή είναι η χειρότερη τιμωρία για έναν έφηβο* ».

Μονάδες 10

B2. «*Από την άλλη, η «αυταρχική» άποψη... παίζει ρόλο στη συμπεριφορά του*»: Ποια η δομή και ο τρόπος/τρόποι ανάπτυξης της 5ης παραγράφου;

Μονάδες 5

B3. *«Από την άλλη, η «αυταρχική» άποψη... παίζει ρόλο στη συμπεριφορά του»:* Ποιον τρόπο και ποια μέσα πειθούς μετέρχεται ο αρθρογράφος στην 5η παράγραφο; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 4

B4. (ανεργία κ.τ.λ.) (3^η παράγραφος): να αιτιολογήσετε τη χρήση της παρένθεσης.

«εκπαίδευση στη βία και στην μικροπαρανομία» (3^η παράγραφος): να αιτιολογήσετε τη χρήση των εισαγωγικών.

Μονάδες 2

B5. α) ζοφερό, παίζει, μειώνεται, κυρίαρχη, εντάξεις. Να δώσετε για την κάθε λέξη του κειμένου μια συνώνυμη.

β) εξαπλώνεται, έξαρση, συμβατικές, αδιέξοδα, αποτροπής. Να δώσετε για την κάθε λέξη του κειμένου μια αντώνυμη.

Μονάδες 10

B6. *Όμως, το φαινόμενο της βίας ή και των καταλήψεων που συνοδεύονται από καταστροφές σε υποδομές κ.τ.λ. δεν περιορίζεται στα σχολεία των φτωχών συνοικιών.*

Να αναγνωριστεί το είδος της σύνταξης (ενεργητική - παθητική) και να μετατραπεί στο αντίθετο είδος.

Μονάδες 4

Γ. Το σχολείο αποτελεί μια μικρογραφία της κοινωνίας και ως εκ τούτου θέτει κάποιους κανόνες για να εξασφαλίσει την εύρυθμη λειτουργία του. Ωστόσο, αρκετά συχνά αυτή η λειτουργία παρεμποδίζεται από

παραβατικές συμπεριφορές, από εκρήξεις θυμού και επιθετικότητας των εφήβων, που αργότερα έρχονται, όπως είναι φυσικό, αντιμέτωποι με ανάλογες ποινές. Σε άρθρο που καλείστε να δημοσιεύσετε στην εφημερίδα του σχολείου αναφέρεστε στις συνέπειες της εφηβικής επιθετικότητας τόσο εντός όσο και εκτός σχολικής τάξης και στην αξία της σχολικής ποινής ως μέσου υπευθυνοποίησης του νεαρού ατόμου ειδικά. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

Σας εύχομαι κάθε επιτυχία!

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2015
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ :
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Η παιδαγωγική αξία της Ιστορίας

Η ελληνική λέξη Ιστορία που έγινε διεθνής, αρχικά εσήμαινε την καθολική γνώση. Και στους χρόνους μας όμως που το περιεχόμενο της ειδικεύτηκε και η λέξη σημαίνει μian ορισμένη μάθηση, εκείνην που αντικείμενο της έχει το παρελθόν του ανθρώπου ως όντος κοινωνικού και τη μακρά πορεία του από την πρωτόγονη κατάσταση έως σήμερα — η Ιστορία είναι μια επιστήμη με πολύ μεγάλη έκταση και βαθιά σημασία για τη μόρφωση του νέου.

Στο πρόγραμμα των μαθημάτων, ιδίως στα Γυμνάσια με ανθρωπιστικό χαρακτήρα, έχει (οφείλει να έχει) πρωτεύουσα θέση. Γιατί είναι μάθημα συνθετικό. Ουσιαστικά προς αυτό τείνουν και μέσα στο δικό του πλαίσιο ενυφαίνονται όλες ή τουλάχιστον οι πλείστες μαθήσεις που φιλοδοξεί να προσφέρει στους νέους το σχολείο στην ανώτερη βαθμίδα του. Αφού ένας από τους κύριους σκοπούς της παιδείας είναι να μυήσει τον νέο άνθρωπο στα αγαθά του ανθρώπινου πολιτισμού και να τον κάνει να συνειδητοποιήσει την αξία που έχει ο ίδιος σαν άνθρωπος, εξέχουσα θέση μέσα στο πρόγραμμα πρέπει να έχει το μάθημα που δείχνει παραστατικά τους αγώνες και τις κατακτήσεις του ανθρώπινου γένους και των μεγάλων φυλετικών ομάδων του κατά τη διαδρομή των αιώνων στη σφαίρα και του υλικού, αλλά κυρίως του πνευματικού πολιτισμού.

Εκτός από τη γενικά μορφωτική αξία του, το μάθημα της Ιστορίας έχει και έναν ειδικά φρονηματιστικό σκοπό. Καλλιεργεί, εξευγενίζει, υψώνει την εθνική συνείδηση των νέων, παράλληλα προς το αίσθημα που ολοένα θα αποσαφηνίζεται μέσα τους ότι είναι πολίτες του κόσμου, αλληλέγγυοι με τους συνανθρώπους των και συνυπεύθυνοι για το μέλλον και την τύχη της ανθρωπότητας ολόκληρης. Στο Ιστορικό μάθημα θα διδαχτεί ο νέος τη ζωή του έθνους του από τότε που πρωτοεμφανίζεται στον ιστορικό στίβο έως σήμερα, τους μόχθους και τις θυσίες που έκανε για να βεβαιώσει τον εαυτό του, για ν' αναδείξει την ιδιοτυπία του, για να καλυτερέψει τους όρους και τις μορφές της ύπαρξής του. Εκεί θα γνωρίσει τους εθνικούς άθλους και τις εθνικές δυστυχίες, τους εκλεκτούς ανθρώπους και τα μεγάλα συμβάντα του φυλετικού του παρελθόντος, και συνειδητά πια θα νιώσει να εντάσσεται μέσα στην εθνική του οικογένεια (οι νεκροί είναι τα στηρίγματα και οι συνεκτικοί της δεσμοί περισσότερο από τους ζωντανούς) — θα αισθανθεί ότι το ίδιο παρελθόν όπως και η ίδια μοίρα τον ενώνει με τους ομοεθνείς του.

Και εδώ ακριβώς θα προσέξει όποιος διδάσκει την Ιστορία στους νέους. Η έξαρση του πατριωτικού φρονήματος και της εθνικής συνοχής δεν συμπίπτει ούτε λογικά ούτε ψυχολογικά με τον σωβινισμό, τον φανατισμό και το μίσος προς τους άλλους λαούς της γης. Οι έννοιες του έθνους και της πανανθρώπινης αλληλεγγύης μπορούν άριστα να συναιρεθούν μέσα στους παιδευτικούς σκοπούς των ορθά νοούμενων ανθρωπιστικών σπουδών. Η ανθρωπότητα δεν είναι αφηρημένο πλάσμα, αλλά ένα συγκεκριμένο σύνολο από εθνικές οικογένειες. Η καθεμιά εργάζεται για το σύνολο αποδοτικά όχι απαρνούμενη την ιδιοτυπία της ή υψώνοντας τον εαυτό της αγέρωχα και καταφρονετικά πάνω από τις άλλες, αλλά ίσα-ίσα καλλιεργώντας τις δικές της δυνάμεις και τις δικές της αρετές, βαθαίνοντας το πνεύμα και εξευγενίζοντας το ήθος της

Όπως σε τελευταία ανάλυση πρέπει να βυθιστούμε στον ίδιο τον εαυτό μας για να συναντήσουμε, να αισθανθούμε και να εκτιμήσουμε τον «άλλο», έτσι και μέσ' από το έθνος μας, διαμέσου της εθνικής μας συνείδησης συναντούμε, αισθανόμαστε και εκτιμούμε τα άλλα έθνη, την Ιδιοτυπία και την ειδική εισφορά τους στη σφαίρα του πολιτισμού. Μόνο το πάθος και η παρεξήγηση δημιουργούν εδώ αξιοκατάκριτες υπερβολές και θλιβερές συγχύσεις. Που αν μπορούν σε άλλες εποχές και περιστάσεις να κριθούν με επιείκεια, σήμερα είναι αδικαιολόγητες, αφού όλοι οι λαοί από την εμπειρία του πρόσφατου παρελθόντος, αλλά και του άμεσου παρόντος, έζησαν και ζουν το γεγονός ότι η εύκολη και γρήγορη κυκλοφορία των υλικών και των πνευματικών αγαθών σε όλα τα σημεία του πλανήτη μας έχουν συμπλησιάσει τις πιο μακρινές χώρες και έχουν φέρει σ' επαφή τους πιο απομακρυσμένους πολιτισμούς — σε τέτοιο βαθμό ώστε παρ' όλα τα τραγικά χάσματα και τις αιματηρές διενέξεις του καιρού μας ο σύγχρονος άνθρωπος αισθάνεται την τύχη του στενά δεμένη με τη μοίρα όλου του ανθρώπινου γένους.

Άλλωστε ούτε ο έξαλλος σωβινισμός ούτε ο διεθνισμός που θέλει να θεμελιώσει απάνω στην αποξένωση από την εθνική συνείδηση και Ιστορία, είχαν ποτέ ή μπορούν να έχουν απήχηση στα αισθήματα και στις ιδέες του λαού μας που σεμνύνεται για τους αγώνες και τις θυσίες του, αλλά ποτέ δεν καταφρονεί τούς αντιπάλους, και πολλές φορές έδειξε τη μεγαλοψυχία του απέναντι σ' εκείνους που σκληρά τον εβασάνισαν, χωρίς όμως και να δέχεται την ερμηνεία ότι η αδέλφωση των εθνών πρέπει να εξαγοραστεί με την κάμψη της εθνικής του φιλοτιμίας. Μια φωτισμένη διδασκαλία της Ιστορίας, της παγκόσμιας και της εθνικής, χρέος έχει να προσπαθήσει με λεπτότητα να κάνει αυτές τις διακρίσεις και να επιμείνει να γίνουν κατανοητές από τους νέους μας, ώστε και νοητικά και συναισθηματικά εγκαίρως να δοθεί σ' αυτούς ο ορθός προσανατολισμός σε τούτο το ζήτημα το τόσο σπουδαίο για τη μόρφωση τους και για τον εθνικό μας πολιτισμό.

(Από το βιβλίο του Παπανούτσου "Παιδεία το μεγάλο μας πρόβλημα")

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να γίνει η περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Μονάδες 25

B1. *«Η έξαρση του πατριωτικού φρονήματος και της εθνικής συνοχής δεν συμπίπτει ούτε λογικά ούτε ψυχολογικά με τον σωβινισμό, τον φανατισμό και το μίσος προς τους άλλους λαούς της γης.»*

Να αναπτύξετε την άποψη του συγγραφέα σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων.

Μονάδες 10

B2. Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσει τη σκέψη του ο συγγραφέας στην τέταρτη παράγραφο; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 7

B3. Ποιόν τρόπο πειθούς χρησιμοποιεί στην τρίτη παράγραφο του κειμένου; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

Μονάδες 8

B4. Να εντοπίσετε στο κείμενο τρεις περιπτώσεις μεταφορικής χρήσης της γλώσσας. Τι πετυχαίνει με αυτή;

Μονάδες 5

B5. Να γράψετε τα συνώνυμα των παρακάτω λέξεων: μύησει, στηρίγματα, έξαρση, συμπλησιάσει, αποξένωση.

Μονάδες 5

Γ. Η χρησιμότητα της ιστορικής γνώσης στη σύγχρονη κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα είναι αναμφισβήτητη. Σε ομιλία που θα εκφωνήσετε σε πολιτιστική ημερίδα του δήμου σας, να εκθέσετε τους λόγους που οι νέοι σήμερα έχουν απομακρυνθεί από τη γνώση της ιστορίας και να παρουσιάσετε το χρέος όλων όσων είναι υπεύθυνοι για την καλλιέργεια των ιστορικών γνώσεων στους νέους. (500-600 λέξεις)

Μονάδες 40

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!!